

ПОЈАМ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛИТЕТА

***Апстракт:** Организовани криминалитет је по много чему тежи и сложенији облик криминалитета, и као такав се разликује од класичног. С обзиром на његову велику опасност по правни поредак и демократске институције великог броја држава, појмовно одређење и дефинисање карактеристика организованог криминалитета први је корак за његово ефикасно сузбијање. Аутор у раду представља законска решења организованог криминалитета, његове различите дефиниције и анализира карактеристике организованог криминалитета, најрелевантнија за његово проучавање.*

***Кључне речи:** организовани криминалитет, кривично право, сузбијање криминалитета.*

Уводне напомене

Организовани криминалитет је, као правни појам, уведен у законодавство Републике Србије 2001. године, Закоником о кривичном поступку,¹ када је било неминовно признати његово постојање и деловање на простору наше земље. Међународни прописи и закони других земаља, који регулишу у одређеној мери питања ове врсте криминалитета, послужили су нашој земљи као узор при одређењу појма организованог криминалитета и његових карактеристика. Досадашњи законски текстови, који одређују појам организованог криминалитета, нису успели да дају јединствену дефиницију овог појма, што је створило тешкоће у свакодневној пракси рада полиције и правосудних органа.

¹ Законик о кривичном поступку, „Службени лист СРЈ”, број 70/2001.

1. Законско одређење појма организованог криминалитета

Инкриминација организованог криминалитета се у нашем законодавству одређује Кривичним закоником, Закоником о кривичном поступку и Законом о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала. До увођења појма организованог криминалитета у наше законодавство, случајеви организованог вршења кривичног дела били су предвиђени само у кривичном материјалном праву, као посебан вид саучесништва, односно као самостално кривично дело или квалификовани облици постојећих дела.

Кривични законик² појам организованог криминалитета одређује кривичним делом „удруживање ради вршења кривичног дела”, које је предвиђено чланом 346³. Кривично дело се састоји у организовању групе или организоване криминалне групе или у постојању припадником такве групе која има за циљ вршење кривичних дела, за која се по закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна. Организовање групе или организоване криминалне групе за вршење кривичних дела је проналажење, анимирање, придобијање и повезивање више лица, на већем простору или у ширем обиму на бази злочиначког плана за вршење одређених кривичних дела, за која је законом прописана казна затвора од три године или тежа казна. То организовање се може јавити у виду стварања нове групе или искоришћавања постојеће групе, која је основана за вршења дозвољених или недозвољених активности. Дело је свршено моментом стварања групе или организоване криминалне групе са злочиначким планом, без обзира да ли је неко од планираних кривичних дела уопште извршено или покушано. Постојање припадником групе или организоване криминалне групе је писмено или усмено саглашавање са чланством у групи или организованој криминалној групи ради вршења кривичних дела, за које је прописана казна затвора три године или тежа казна или фактичко предузимање делатности из оквира злочиначког плана. У овом облику дело је свршено моментом када је неко лице формално или фактички постало припадник групе за вршење планираних кривичних дела, без обзира да ли је у саставу групе извршило било које кривично дело.⁴

Тежи облик овог дела постоји ако је група или организована криминална група организована ради вршења кривичних дела, за које се може изрећи казна затвора од двадесет година или казна затвора од тридесет до четрдесет година.

2 *Кривични законик*, „Сл.гласник РС”, бр. 85/05, 88/2005, 107/2005, 72/2009 и 111/2009.

3 До доношења Закона о изменама и допунама *Кривичног законика* („Сл. гласник РС”, бр.72/09 и 111/09) наведено дело се звало „злочиначко удруживање” и било је предвиђено истим чланом 346, с тим што у својим ставовима није прецизно одређивало термин „организована криминална група”, као што је случај у новим изменама и допунама *Кривичног законика*, већ само изразе „група” или „друго удружење”.

4 Ђурђић, В., Јовашевић, Д., *Кривично право, Посебни део*, Номос, Београд, 2010. године, стр. 227-228.

То су најтежа кривична дела које познаје наше законодавство. За ово дело се организатор кажњава казном затвора од најмање десет година или затвором од тридесет до четрдесет година, а припадник удружења – казном затвора од шест месеци до пет година.⁵

Законом о изменама и допунама Кривичног законика Републике Србије учињене су измене у члану 112 ставу 22, према коме се *група* одређује као најмање три лица, повезаних ради трајног или повременог вршења кривичних дела која не мора да има дефинисане улоге својих чланова, континуитет чланства или развијену структуру. У оквиру претходно наведеног члана уведени су и нови ставови, између осталог и став 35, који се односи на организовану криминалну групу. Према њему, организована криминална група представља групу од три или више лица која постоји одређено време и делује споразумно, у циљу вршења једног или више кривичних дела за које је прописана казна затвора од четири године или тежа казна ради непосредног или посредног стицања финансијске или друге користи или ради остваривања и задржавања утицаја на привредне или друге важне државне структуре.

Законик о кривичном поступку из 2001. године је први пут у свој текст увео појам организовани криминалитет, односно процесне одредбе које се односе на ову појаву, и то у глави XXIXа (Посебне одредбе о поступку за кривична дела организованог криминала). У поменутој глави услови за постојање кривичног дела организованог криминалитета су прописани чланом 504а, ставом 3 и 4. У ставу 3 поменутог члана Закона о кривичном поступку наводи се да се одредбе ове главе примењују на случајеве основане сумње да је извршено кривично дело резултат организованог деловања више од два лица чији је циљ вршење тешких кривичних дела ради стицања добити или моћи. Став 4 чл. 504а одређује да поред услова из става 3 овог члана, за постојање кривичног дела организованог криминала мора да су испуњени још најмање три од следећих услова: да је сваки члан криминалне организације имао унапред одређени задатак или улогу; да је делатност криминалне организације планирана на дуже време или неограничено; да се делатност организације заснива на примени одређених правила интерне контроле и дисциплине чланова; да се делатност организације планира и врши у међународном размерама; да се у вршењу делатности примењује насиље или засташивање или да постоји спремност за њихову примену; да се увршењу делатности користе привредне или пословне структуре; да се користи прање новца или незаконито стечене добити; да постоји утицај организације или њеног дела на политичку власт, медије, извршну или судску власт или на друге друштвене или економске чиниоце.⁶

⁵ Ђурђић, В., Јовашевић, Д., *op. cit.*, стр. 228.

⁶ Законик о кривичном поступку, „Сл. лист СРЈ”, број 70/2001 и „Сл. гласник РС”, број 58/2004.

Доношењем Законика о кривичном поступку 2006. године, у члану 21, израз „организовани криминалитет“ се односи на случајеве основане сумње да је кривично дело за које је прописана казна затвора од четири године или тежа казна, резултат деловања три или више лица удружених у криминалну организацију или групу, чији је циљ вршење тешких кривичних дела, ради стицања добити или моћи, када је поред тога испуњено још најмање три од следећих услова: да је сваки члан криминалне организације, односно криминалне групе имао унапред одређени, односно очигледно одредиви задатак или улогу; да је делатност криминалне организације планирана на дуже време или за неограничени временски период; да се делатност организације заснива на примени одређених правила унутрашње контроле и дисциплине чланова; да се делатност организације планира и врши у међународним размерама; да се у вршењу делатности примењује насиље или застрашивање или да постоји спремност за њихову примену; да се у вршењу делатности користе привредне или пословне структуре; да се користи прање новца или незаконито стечене добити; да постоји утицај организације или њеног дела на политичку власт, средства јавног информисања, законодавну, извршну или судску власт или на друге важне друштвене или економске чиниоце.⁷

Законом о изменама и допунама Законика о кривичном поступку⁸ учињене су измене у наслову главе XXIXa (Посебне одредбе о поступку за кривична дела организованог криминала, корупције и друга изузетно тешка кривична дела) и глави XXIXa, које су дале одређене предности у односу на раније одређење појма организованог криминалитета, у смислу овог закона. Према важећем Законнику о кривичном поступку, у глави XXIXa појам организованог криминалитета је прецизније и једноставније одређен, као и кривична дела која спадају у кривична дела корупције, односно у друга изузетно тешка кривична дела. Предност важећег Законика о кривичном поступку је и у томе што су уведени нови изрази и термини који се односе на ову појаву, а који су били неизбежни ради ефикаснијег сузбијања организованог криминалитета.

Законом о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала,⁹ који је ступио на снагу 2002. године (у наредном периоду је претрпео више измена и допуна), предвиђени су посебни органи за откривање, гоњење и суђење учинилаца кривичног дела организованог криминалитета. Организовани криминалитет, у смислу овог закона, представља вршење кривичних дела од стране организоване криминалне групе, односно друге организоване групе или њених припадника, за која је предвиђена казна

⁷ Законик о кривичном поступку, „Сл. гласник РС”, број 46/2006.

⁸ Законик о кривичном поступку, „Сл. гласник РС”, број 72/2009.

⁹ Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, „Сл. гласник РС”, број 42/2002, 27/2003, 39/2003, 67/2003, 29/2004, 45/2005, 61/2005 и 72/09.

затвора од четири године или тежа казна. У чл. 3 Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, под организованом криминалном групом подразумева се група од три и више лица, која постоји одређено време и делује споразумно, у циљу вршења једног или више кривичних дела за које је предвиђена казна затвора од четири године или тежа казна, ради стицања, посредно или непосредно, финансијске или друге материјалне користи. Под другом организованом групом подразумева се група која није образована у циљу непосредног вршења кривичних дела, нити има тако развијену организациону структуру, дефинисане улоге и континуитет чланства својих припадника, али је у функцији организованог криминала.

За разлику од Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, процесни закон не поставља као обавезни услов одређено трајање криминалне групе, а другу организациону групу и не предвиђа, већ се у једном од алтернативних услова тражи да је делатност криминалне организације планирана на дужи време или на неограничени временски период.¹⁰

Одређењем појма организованог криминалитета у члану 504а, ставовима 3 и 4 Законика о кривичном поступку, затим у чл. 2 и 3 Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, као и његовом делимичном одређењу у чл. 346. Кривичног законика, не може се јасно утврдити која је од наведених законских одредби она која би имала предност приликом примене. Могло би се поћи од једног од основних начела права уопште, а самим тим и кривичног права, а које налаже примену специјалне норме у односу на општу, по принципу *lex specialis derogat legi generali*. Ипак, на овај начин не бисмо могли да дамо предност примени било које од наведених норми, с обзиром на то да су у питању појединачне одредбе једнаке правне снаге и норме које решавају исту правну ствар.¹¹

Доношењем новог Законика о кривичном поступку¹² 2011. године, појам организованог криминалитета је далеко једноставније одређен, те представља вршење кривичних дела од стране организоване криминалне групе или њених припадника, док организована криминална група представља групу од три или више лица која постоји одређено време и делује споразумно у циљу вршења једног или више кривичних дела за која је потписана казна затвора од четири

10 Петровић, П., А., „Проблем дефинисања организованог криминала у законодавству Републике Србије”, *Ревизија за безбедност*, број 12/2008, Београд, стр. 36.

11 Петровић, П., А., *op. cit.*, стр. 37.

12 *Законик о кривичном поступку из 2011.* <http://www.parlament.rs/akti/doneti-zakoni/doneti-zakoni.1033.html>, приступ дана 12.10.2011. године.

године или тежа казна ради непосредног или посредног стицања финансијске или друге користи.¹³

2. Одређење појма организованог криминалитета у међународном праву

Република Србија је 2000. године потписала Конвенцију Уједињених Нација против транснационалног организованог криминалитета, мада је деловање државних органа у правцу изградње законског одређења појма организованог криминалитета започето крајем 2001. и почетком 2002. године. Ратификацијом Конвенције Уједињених Нација против транснационалног организованог криминалитета наша земља је прихватила и његова два Протокола који је допуњавају, и то Протокол за превенцију, сузбијање и кажњавање трговине људским бићима, нарочито женама и децом и Протокол против кријумчарења миграната копном, морем и ваздухом.

У поменутој Конвенцији¹⁴ се у чл. 2 наводи да „група за организовани криминал“ означава организовану групу од три или више лица која постоји у извесном временском периоду и која делује споразумно у циљу чињења једног или више тешких злочина или кривичних дела утврђених у складу са овом конвенцијом, ради задобијања, посредно или непосредно, финансијске или друге материјалне користи. Према истом члану „организована група“ означава групу која није случајно формирана ради непосредног извршања кривичног дела, и која не мора да има формално дефинисане улоге својих чланова, континуитет чланства и развијену структуру. За сврху ове Конвенције „тежак злочин“ означава радњу која представља кривично дело кажњиво максималном казном лишења слободе у трајању од најмање четири године или неком тежом казном.

Специјализовано тело Европске уније (**European Working Group on Narcotics and Organized Crime**) је 1994. године усвојило оперативну дефиницију организованог криминалитета, коју је прихватио и Европски суд за људска права, а према којој, да би случај (кривично дело) било квалификовано као организовани криминалитет мора да испуни три обавезна услова, која су кумулативно одређена и још најмање три од осам факултативних услова.¹⁵ Обавезни услови су да је дело резултат заједничког деловања више од два лица, у циљу вршења тешких кривичних дела, ради стицања добити или моћи.

13 Усвајањем новог Законика о кривичном поступку у Народној скупштини Републике Србије, у чл. 608 је предвиђена његова примена од 15. јануара 2013. године, изузев у поступцима за кривична дела организованог криминала или ратних злочина који се воде пред посебним одељењем надлежног суда, у ком случају се примењује од 15. јануара 2012. године.

14 *Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала*, „Сл. лист СРЈ” – Међународни уговори, број 6/ 2001.

15 Лазин, Ђ., „Правна дефиниција организованог криминала и њен практични значај”, *Ревизија за криминологију и кривично право*, број 1/2004, Београд, стр.57-78.

Факултативни услови су:

- да је сваки члан криминалне организације имао унапред одређен криминални задатак или улогу;
- да је криминална организација планирана на дуже време или неограничено;
- да се делатност организације заснива на примени одређених правила интерне контроле и дисциплине чланова;
- да се делатност организације планира и врши у међународним размерама;
- да се увршењу делатности примењује насиље и застрашивање;
- да се у вршењу делатности користе привредне или пословне структуре;
- да се користи праће новца или незаконито стечене добити;
- да постоји утицај организације или њеног дела на политику, медије, извршну и судску власт или на друштвене и економске чиниоце.

Важно је напоменути да је ову дефиницију преузео наш Законик о кривичном поступку, уз мале и занемарљиве разлике, док се упоређивањем са дефиницијом организованог криминалитета, која је дата у Закону о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, уочавају значајне разлике. За постојање организованог криминалитета, по нашем праву, потребна су четири услова, док је по дефиницији Европске уније потребно најмање шест. У организовани криминалитет, по нашем праву, спадало би и дело које учини припадник групе која није криминална, ако је то у функцији организованог криминалитета. Према дефиницији Европске уније, у организовани криминалитет може да спада само дело које учини криминална група, а не група која није криминална. Наш појам је одређен по Конвенцији УН против транснационалног организованог криминала, али није потпуно усклађен ни са том Конвенцијом, јер је шири и репресивнији. Широко оређење појма организованог криминалитета у нашем праву је ван међународних стандарда и узора. По нашем праву, организована криминална група траје „одређено време“, док по дефиницији Европске уније она траје „дуже време“. Такође, наша дефиниција, као циљ, предвиђа стицање само „материјалне користи“, док европска дефиниција алтернативно допушта и стицање „моћи“. Међутим, последње наведене разлике су веома мале, па се могу оценити као толерантне и не сувише битне за практичну примену.¹⁶

Интерпол је у два наврата одредио дефиницију организованог криминалитета. Прва дефиниција је презентована у мају 1988. године, на Првом међународном симпозијуму о организованом криминалитету, према којој се овај тип криминалитета везује за било коју делатност или групу лица ангажованих у континуираној нелегалној активности, која за свој превасходни циљ има

¹⁶ *Ibid.*

стварање профита, независно од националних граница. С обзиром на то да се неке државе нису сагласиле са овом дефиницијом 1993. године је уследила нова према којој се организованим криминалитетом сматра свака група која има структуру корпорације, чији је првасходни циљ да вршењем противзаконите активности прибави новац и која се одржава на застрашивању и корупцији.

3. Карактеристике организованог криминалитета

У основне карактеристике типичне или класичне групе, чије деловање спада у организовани криминалитет, могу се сврстати следеће одлике:¹⁷ неиделошки карактер, хијерархијска структура, трајност криминалне организације, професионализам, специјализација и подела рада, монополистички карактер криминалне групе, постојање система интерних правила криминалне организације (саморегулатива), ефикасан систем санкционисања сваког кршења тих правила.

Типична организована криминална група није мотивисана идеолошким интересовањима, већ су њени циљеви новац и моћ, тако да њено укључивање у политику може да буде само део њене активности како би обезбедила имунитет за своје незаконите активности. Организована криминална група располаже вертикалном структуром моћи, састављеном по правилу, од три или више стална ранга, сваки са одређеним скупом овлашћења у односу на потчињене. У групи се по правилу напредује, на основу личних способности „криминалне“ успешности. Криминална организација има одређене критеријуме у погледу тога ко је квалификован да постане њен члан, а они су базирани на етничком или националном пореклу, пријатељству, криминалној прошлости или сличним околностима, а о томе ко може да постане њен члан обично одлучује високо ранжирани члан.

Постојање организоване криминалне групе је тајно, што је један од основних услова избегавања крвичне одговорности. У њој је насиље прихватљиво, а спремност на употребу и испољавање насиља је важан елемент који омогућава групи да оствари своје циљеве. Специјализација чланова организоване групе представља опредељење за извршавање и усавршавање извршења одређених врста криминалних активности, док се подела рада заснива на њиховој професионализацији. Професионализам се манифестује дуготрајним чињењем кривичних дела, тако да то представља извор прихода, а такво деловање чланова криминалне групе у ствари представља њихов животни циљ. Организовани криминалитет је увек професионалног карактера, односно његови припадници су професионалци јер им из вршења кривичних дела проистичу приходи.

¹⁷ Шкулић, М., „Основна феноменолошка обележја организованог криминалитета”, *Ревизија за безбедност*, број 10/2008, Београд, стр. 23.

Организована криминална група поседује одређена правила и регулативу, које чланови групе морају да поштују, а уколико члан групе прекрши правила, он се искључује из групе, често на бруталан начин како би остали чланови организације добили поруку.

Организовани криминалитет, као скуп кривичних дела извршених од стране криминалне организације, у основи чине две врсте инкриминација: 1) кривично дело самог криминалног удружења, и 2) скуп кривичних дела која чине припадници таквог удружења, а која су заснована на циљевима ради чијег је остварења оно и основано. Да би организовани криминалитет постојао, није довољно да постоји само прва група кривичних дела (организовање криминалне скупине), већ је неопходно да се реализују и инкриминације из друге групе, чија садржина, мотив предузимања и начин вршења управо и конституишу његово биће, и у којима је и садржана *differentia specifica* у односу на остале облике организованог испољавања криминалних делатности.¹⁸

Нелегално деловање организоване криминалне групе усмерено је на стицање профита, застрашивање, коришћење корупције, изнуде, неутралисање конкуренције, легализацију илегално стечене имовине (праће новца). Легална делатност криминалне организације, коју може али и не мора да користи за праће новца, обавља се паралелно са њеном нелегалном делатношћу и није сасвим легална, јер је организација увек спремна да се ојача разним нелегалним средствима.

Карактеристике организованог криминалитета у основи одговарају законском одређењу и дефиницијама организованог криминалитета, које су претходно у тексту наведене, с тим да законодавац један број дефинисаних услова утврђује алтернативно што омогућава ефикасно сузбијање овог облика криминалитета.¹⁹

4. Сузбијање организованог криминалитета

У борби против организованог криминалитета, поред инкриминације овог појма у Кривичном законнику, Законнику о кривичном поступку и Закону о организацији и надлежности државних органа, значајну улогу има и доношење Закона о извршењу казне затвора за кривична дела организованог криминала²⁰ којим се уређује поступак извршења казне затвора за кривична дела која се сматрају делима организованог криминала, организација и надлежност државних органа у поступку извршења казне, положај осуђених лица и надзор над

18 Шкулић, М., *Организовани криминалитет-појам и кривичнопроцесни аспекти*, Досије, Београд, 2003. године, стр.123.

19 Шкулић, М., „Основна феноменолошка обележја организованог криминалитета”, *ор. cit.*, стр. 22-27.

20 *Закон о извршењу казне затвора за кривична дела организованог криминала*, „Сл. гласник РС”, број 72/2009 и 101/2010.

извршењем казне затвора. У смислу овог закона, за извршење казне затвора за кривична дела организованог криминала, образовало се Посебно одељење у казнено-поправном заводу затвореног типа са посебним обезбеђењем, у који се упућује пунолетно лице мушког или женског пола која су правоснажно осуђена за кривична дела организованог криминала, а налазила се у притвору до правоснажности те пресуде. Закон о извршењу казне затвора за кривична дела организованог криминала је детаљније одредио целокупан поступак према правоснажно осуђеним лицима за кривична дела организованог криминала, учврстио правну регалативу која се односи на кривична дела из ове области криминала и допринео ближем и јаснијем одређењу појма и карактеристика организованог криминалитета.

Значајни допринос у сузбијању организованог криминалитета представља и формирање Посебних одељења у овире Министарства унутрашњих послова, Вишег тужилаштва и Вишег суда, чије је рад усредсређен искључиво на откривање и доказивање кривичних дела и учиниоца овог типа криминалитета. Према Закону о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, за поступање у предметима кривичних дела организованог криминала надлежно је Тужилаштво за организовани криминал, а ради обављања полицијских послова у вези са кривичним делима овог вида криминалитета у оквиру Министарства унутрашњих послова, образована је Служба за борбу против организованог криминалитета (СБПОК), која поступа у складу са законом, а по захтевима Тужиоца за организовани криминал. За поступање у предметима кривичних дела из ове области надлежан је Виши суд у Београду, као првостепени, док је за одлучивање у другом степену надлежан Апелациони суд у Београду. У Вишем суду у Београду је образовано Посебно одељење за поступање у предметима кривичног дела организованог криминалитета, док је и у Апелационом суду у Београду, такође образовано Посебно одељење за поступање у предметима кривичног дела из ове области криминалитета.

С обзиром на то да се у борби против организованог криминалитета морају користити одређене специфичне методе установљен је корпус мера које се најчешће називају посебним истражним методима или посебним доказним радњама. Нормирање посебних истражних техника, које се примењују у супротстављању овом облику криминалитета, засновано је не само на евидентним потребама праксе, већ и на позитивним искуствима полицијских и правосудних органа многих земаља. Коришћење посебних доказних радњи темељи се на закључку да „класични”, у пракси уобичајени доказни методи, нису довољни за најтеже облике криминалитета, односно за организовани криминалитет. Законик о кривичном поступку из 2009. године, у глави ХХИХа, као мере органа гоњења за откривање и доказивање кривичних дела из области организованог криминалитета наводи: надзор и снимање телефонских и других разговора или комуникације, пружање симулованих пословних услуга и пружање

симулованих правних послова, контролисана испорука и аутоматско рачунарско претраживање личних и других с њима повезаних података. Посебне мере органа гоњења које се примењују за откривање и доказивање кривичних дела из области организованог криминалитета су прикривени иследник и сведок сарадник.

Значајан напредак у сузбијању организованог криминалитета представља и доношење Закона о одузимање имовине проистекле из кривичног дела.²¹ Искуство показује да је изрицање казне учиниоцима кривичних дела организованог криминалитета, без одузимања имовине коју поседују, најчешће недовољно, јер по изласку на слободу они настављају да врше кривична дела. Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела је у складу са документом Европске уније под називом «Спречавањем и контролом организованог криминала: Стратегијом Европске уније за почетак новог миленијума», који инистира на неопходности одузимања имовине стечене криминалом, будући да стицање финансијске користи представља један од основних мотива за вршење тешких кривичних дела.²² Овим законом уређују се услови, поступак и органи надлежни за откривање, одузимање и управљање имовином проистеклом из кривичног дела, односно из организованог криминалитета. Закон о одузимање имовине проистекле из кривичног дела је донет релативно скоро, 2008. године, али свакако представља велики напредак не само у сузбијању организованог криминалитета, већ и у одређењу адекватне правне регулативе која се односи на овај вид криминалитета.

Закључак

Одредити јединствену законску дефиницију организованог криминалитета је тешко из више разлога. Прво, организовани криминалитет је динамичан феномен, јер свако његово испољавање је специфично и посебно на свој начин. Досадашње измене и допуне закона који регулишу материју ове области су биле неизбежне, јер се наше законодавство морало прилагођавати нових техникама и методама које користи организовани криминалитет, али и новонасталим ситуацијама у земљи.

Затим, организовани криминалитет не подразумева кривично дело појединца, односно криминалну вољу појединца, већ представља кумулацију криминалних воља чланова криминалне организације да неко дело из области организованог криминалитета учини.

²¹ Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, „Сл. гласник РС”, број 97/2008.

²² Илић, П., Г., „Одузимање имовине проистекле из кривичног дела - осврт на предложена законска решења”, *Ревизија за безбедност*, број 10/2008, Београд, стр. 21.

Појам организованог криминалитета у законодавство Републике Србије уведен је релативно скоро, тако да велики број осуђених лица за кривична дела из ове области криминалитета још увек нису издржала прописану казну, па се из тог разлога, првенствено, не може закључити да ли су учиниоци ових кривичних дела повратници, као и то на који начин је казна деловала на њих. То би било значајно приликом доношења нових измена и допуна закона, које ће се односити на одређење појма и карактеристика организованог криминалитета, као и на адекватно кажњавање учиниоца кривичних дела из ове области криминалитета. Одређење појма и карактеристика организованог криминалитета није ни мало једноставно, јер су савремени начини живота допринели усавршавању метода и облика којима се служи организовани криминалитет, те је доношење и усвајање новог Законика о кривичном поступку било неминовно, не само ради ефикасније правне регулативе из области класичног криминалитета, већ и у детаљнијем одређењу појма организованог криминалитета и његовом ефикаснијем супротстављању.

Литература

Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, „Сл. гласник РС”, број 42/2002, 27/2003, 39/2003, 67/2003, 29/2004, 45/2005, 61/2005 и 72/2009.

Законик о кривичном поступку, „Сл. лист СРЈ”, број 70/2001 и „Сл. гласник РС”, број 58/2004, 85/2005, 115/2005, 49/2007, 20/2009 и 72/2009.

Закон о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, „Сл. гласник РС”, број 97/2008.

Закон о извршењу казне затвора за кривична дела организованог криминала, „Сл. гласник РС” број 72/2009 и 101/2010.

Законик о кривичном поступку из 2011. <http://www.parlament.rs/akti/doneti-zakoni/doneti-zakoni.1033.html>

Игњатовић, Ђ., *Организовани криминалитет*, Полицијска академија, Београд, 1998.

Илић, П., Г. „Одузимање имовине проистекле из кривичног дела-осврт на предложена законска решења”, *Ревизија за безбедност*, број 10/ 2008, Београд. Јовашевић, Д., *Кривично право, Општи део*, Номос, Београд, 2010.

Ђурђић, В., Јовашевић, Д., *Кривично право, Посебни део*, Номос, Београд, 2010. *Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала*, „Сл. лист СРЈ – Међународни уговори”, број 6/2001.

Кривични законик, „Сл. гласник РС”, бр. 85/05, 88/2005, 107/2005, 72/2009 и 111/2009.

Лазин, Ђ. „Правна дефиниција организованог криминала и њен практични значај”, *Ревизија за криминологију и кривично право*, број 1/2004, Београд.

Милошевић, М. „Специјални истражни методи у борби против организованог криминала”, *Примена међународног кривичног права – Организовани криминал*, Интернекс, Београд, 2007.

Петровић, П., А. „Проблем дефинисања организованог криминала у законодавству Републике Србије”, *Ревија за безбедност*, број 12/2008, Београд.

Шкулић, М. *Организовани криминалитет-појам и кривичнопроцесни аспекти*, Досије, Београд, 2003.

Шкулић, М. „Основна феноменолошка обележја организованог криминалитета”, *Ревија за безбедност*, број 10/2008, Београд.

Gordana Nikolić, LL.B.
Post-graduate student,
Faculty of Law, University of Niš

THE CONCEPT AND CHARACTERISICS OF ORGANIZED CRIME

Summary

Organized crime is in many ways more difficult and more complex form of crime in comparison to the traditional crime. Given the great danger to the legal order and democratic institutions of many countries, defining the concept and characteristics of organized crime is the first step in its effective control. In this paper, the author presents various definitions and legal solutions on organized crime, and analyzes the most relevant characteristics of organized crime.

The issue of organized crime may be discussed from a number of different aspects. In the first part of this paper, the author explores the legal definitions of the concept of organized crime in the national legislation, as contained in the Serbian Criminal Code, the Criminal Procedure Code and the Act on the Organization and Jurisdiction of Government Authorities in Combating Organized Crime, including the subsequent changes introduced in these legal acts in respect of the specific provisions on organized crime. Further on, the author provides the definitions of organized crime as envisaged in the international law, with specific reference to the definition of this institute in the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, the definition adopted by a specialized body of the European Union (European Working Group on Narcotics and Organized Crime) and the European Court of Human Rights, and two definitions provided by the Interpol. These legal definitions basically reflect the characteristics of organized crime and provide for the efficient combat against this phenomenon. The adjustment and modification of legal provisions on organized crime, the adoption of new legislation, the existence of separate proceedings and the establishment of special bodies are the basic and indispensable aspects of combating organized crime. Although the concept of organized crime has been introduced fairly recently in the legislation of the Republic of Serbia (which has its advantages and disadvantages), our country has certainly made great progress not only in terms of recognizing this concept but also in terms of providing for an effective combat against organized crime.

Key words: *organized crime, criminal law, combating organized crime*